Kalarikkamad veekogud on peipsi-äärsed Kalli ja Leegu järv, milledes elavad havid, säinad, latikad, särjed, ahvenad, kiisad, linaskid, kogred, angerjad. Vähid aga on viimsel ajal kadunud.

Maastikud. Iseloomulise maastikuna esineb kõige pealt suur ürgorustik kihelkonna keskosas, kõige tüübilisemalt Poka mõisa ja Meliste küla kohal. Kõige laiaulatuslisemat ja kenamat väljavaadet pakub Poka Lingutusmägi, mis asub otse oru veerul ja valitseb kogu ümbruskonna üle. Siit avaneb silmadele kõige pealt sügav Mäletjärve-Poka ürgorg, mille põhjal läigib rida järvi ja lookleb väike oja, piiratud kahelt poolt tumerohelise, niiskust-armastavate taimede vööga. Ümbruskond on pea metsatu, üleni põldude ja niitude all ning tihedasti asustatud. Edelapoolsel silmapiiril on sinetava metsaga kaetud Haaslava Vooremägi ja Sirgupalu mäed.

Teissugune on maastik Lootvina küla ümbruses, kus kõrged kuplid vahelduvad sügavate lohkudega, milledes asuvad järved. Viljapõllud ning üksikud metsatukad laotuvad kõrgendikkude veerudel ja teed looklevad nende vahel.

Ühetoonilised ja pealiskaudsele silmale vähe pakkuvad on Peravalla laiad sood ja rabad. Keset laia tasandikku, mis kaetud sooheinaga ja madalate kaskede, pajude ja mändidega, kerkivad siin-seal kõrge metsaga kaetud scosaared, harva paistab silma mõni üksik elamu. Ahja jõgi liugleb aeglaselt madalate soiste kallaste vahel, seda mööda liigub mõni suur valendava purjega lodi või suitsev aurulaev.

4. Inimene.

Elamud ja asulad. Kihelkonnas võib tähele panna mitut elamute ehituseviisi läbisegi. Kõige vanemad hooned — suitsutared — on pea täiesti kadunud või neile on korstnad peale ehitatud. Korstnata suitsutaresid on ainult veel Akste küla popsidel. Need on madalad ehitused, osalt puust, osalt savist, õlgkatustega. Sees kaks ruumi — köök ja tuba, savipõrandaga ja väikeste akendega (ka ilma akendeta). Järgmine, enamuses olev tüüp on pikk palkidest hoone, elutare ja rehetare ühise täie kelbaga ja unkaga õlgkatuse all. Mäksa vallas on mõisa poolt pea kõik talu hooned seesuguse ühise kuju järele ehitatud. Juba umbes 30 aasta eest on hakanud sisse tungima uuem ehitusviis, — elumajade ehitamine eraldi rehetarest, täie viiluga pilbaskatused, lahedamad ja valgemad sisemised ruumid. Siiski pole ka endine ehitusviis täiesti kadunud, vaid viimseil aastail just hoogu saanud. Seda peetakse vist odavamaks ja otstarbelisemaks. Nüüd ehitatakse rehetare sagedasti savist.

Rohuaed asub elutoa otsas või selle taga. Kõrvalhooned asuvad enamasti ümber vahelduva suurusega nelinurkse keskõue. Ainult mõnel üksikul talul on karja-aed muust õuest eraldatud. Jõukamail taludel on laudad ning tallid põllukivist ja laastkatusega, vaesemail puust ja savist. Aidad pea erandita puust. Aitade ees harilikult kõrgema põrandaga ulualune, kust viivad aita kaks ust. Vanemal ajal ehitati